

SALMAN RUSHDIE, PELEGRÍ A SANTIAGO
Isidor Cònsul

El cop d'efecte fou sobtat i contundent. La convocatòria de la roda de premsa sortí amb un marge de temps tan curt que cap periodista cultural no va poder dinar, aquell migdia. De l'aparició de Salman Rushdie als seus devots reunits a Santiago de Compostel.la en el "60è Congrés Mundial del PEN CLUB", només en tenien coneixença la mitja dotzena que remena les cireres i alguns dirigents polítics. El president de Galícia, Manuel Fraga Iribarne, a banda de convidar-lo sabent a l'avançada que acceptaria, tingué la intel.ligència de fer rendibles les hores compostel.lanes del novel.lista indi. A poques setmanes d'unes eleccions que semblen més ajustades que mai, vés a saber si no caldrà carregar els vots decisius al compte obert pel PEN Internacional.

De tota manera, la qüestió política que voldria apuntar no té res a veure amb la gallega i més aviat s'adreça a remarcar estratègies de la dinàmica interna del PEN CLUB. La pregunta clau és plantejar-se per què Salman Rusdhie va triar el dia i l'hora (vull dir aquest Congrés i no un altre) per presentar-se davant de l'Assemblea General del PEN. Una Assemblea que es comprometé, des del primer moment, en la seva defensa i, any rera any, no ha estalviat recursos ni retòrica per esdevenir una plataforma de denúncia, un indret generador d'iniciatives i el portaveu contundent d'un afer emblemàtic pel que té de defensa de la tolerància i de la llibertat d'expressió.

La resposta, però, no la trobareu ni en les paraules de l'escriptor a Santiago ni tampoc en l'acudit que el fa anar a Sant Jaume de Galícia com a pelegrí per guanyar el jubileu i demanar la protecció d'un apòstol a qui la tradició titlla de "matamoros". La resposta, fet i fet, rau en la dinàmica interna del mateix PEN. Quan el 1989, arran de la publicació de Versicles satànics, l'integrisme islàmic dictà la "fatwa" (la condemna contra Rushdie),

tots els centres assumiren amb contundència i sense reserves la defensa del novel·lista. Ara bé, passades les primeres foguerades, l'escalfor començà a minvar a mesura que la retòrica es feia repetitiva i el cas s'allargava sense horitzons de solució. Fou llavors que es pensà en una estratègia d'abast més ampli i es creà un "Comitè per a la defensa de Salman Rushdie", l'objectiu del qual és obtenir una resolució de les Nacions Unides que condemni la "fatwa" de Khomeyni.

L'estratègia triada per aconseguir-la, la resolució, passa per la declaració a favor de Salman Rushdie dels responsables polítics dels diferents estats i nacions d'arreu del món. Una declaració pública que condemni la recompensa promesa als assassins i que consideri el govern d'Iran responsable de qualsevol atac que rebin la persona o els béns de l'escriptor. Una declaració que, a hores d'ara, ha estat assumida pels governs de la Gran Bretanya, dels EEUU, dels països escandinaus, d'Alemanya, d'Holanda, de Bèlgica, del Canadà i de França. Per aquesta raó Salman Rushdie insistia, en aquests dos dies gallecs, a remarcar l'entrevista amb Carme Alborg, a qui demanà una declaració a favor seu per part del govern Espanyol. També s'escau de recordar que, a començaments d'any, el Centre Català del PEN s'adreçà al president del Parlament de Catalunya sol·licitant una declaració institucional de suport a la causa de Salman Rushdie. La resposta del mateix president del Parlament informava, mesos enrera, que s'han endegat l'estudi i els tràmits que el procés demana. Ara sembla un bon moment per agilitar-lo.

L'ànima més entusiasta, diligent i dinàmica d'aquest "Comitè per a la defensa de Salman Rushdie" ha estat l'escriptor anglès Ronald Hartwood que el dia abans de l'aparició del novel·lista a Santiago fou elegit president internacional del PEN. Vet aquí la resposta a la qüestió plantejada. El cop d'efecte de Rushdie era mesurat, amb un objectiu precís i una estratègia que encaixa per ambdues bandes: l'escriptor condemnat dóna suport al nou president

i prestígia, de passada, una institució important però abocada a un cert desgavell interior després de l'experiència de Dubrovnik, l'abril d'aquest mateix any. Per la seva banda, Salman Rushdie té la tranquil·litat -sempre relativa en el seu cas- de saber que el PEN, amb més força i èmfasi si cal, continuarà treballant per la seva causa.

Potser per això se'l veia distès i respirant optimisme en uns dies gallecs entossudits de pluja. Sempre rialler, amb uns ulls vivíssims rera les ulleres de miop, ens engaltà un discurs coratjós i empebrat amb els paranys de l'humor anglès. Falcat a banda i banda pels presidents entrant i sortint, el seu rostre un punt trapella contrastava amb la tristor perenne de l'hongarès Gyorgy Konrad, sempre amb la mirada perduda i endormiscada per la malenconia. Un contrast també evident amb la solemne serietat de Ronald Hartwood. El president entrant té el caient afable i sap disfressar, amb un tel d'innocència de bon noi passat per Oxford, l'energia i l'eficàcia d'un executiu de les lletres.

Isidor Cònsul